

รูปแบบการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐานของสถาบันรัชต์ภาคย์

A Model of Good Governance on Consciousness-Based Management of Rajapark Institute

เกลิณี ชิวปรีชา¹

¹สถาบันรัชต์ภาคย์

E-mail address: kesineelex01@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐานของสถาบันรัชต์ภาคย์ และ (2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐานของสถาบันรัชต์ภาคย์ ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐานของสถาบันรัชต์ภาคย์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ตามลำดับ และ (2) รูปแบบการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐานของสถาบันรัชต์ภาคย์ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ชื่อรูปแบบ คือ รูปแบบการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐานของสถาบันรัชต์ภาคย์ ส่วนที่ 2 หลักการ แนวคิด และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 3 การบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน ได้แก่ การบริหารโดยหลักธรรมาภิบาล และการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรให้มีจิตสำนึกโดยใช้เทคนิคปรมาตถ์สมาธิ และ ส่วนที่ 4 การนำรูปแบบไปใช้และเงื่อนไขความสำเร็จ

คำสำคัญ: การบริหาร, หลักธรรมาภิบาล, จิตสำนึก, รูปแบบ

Abstract

The aims of this research were: (1) to study the current and desirable states of Good Governance on Consciousness – Based Management of Rajapark Institute; and (2) to develop management model for Good Governance on Consciousness-Based Management of Rajapark Institute. Research results were as follows: (1) The overall of current and desirable states of Good Governance on Consciousness – Based Management of Rajapark Institute is at high level and at highest level, respectively; (2) The model was composed of 4 parts : the 1st part was that management model for Good Governance on Consciousness – Based Management of Rajapark Institute. The 2nd part was the principle and objective of the model. The 3rd part was on Good Governance on Consciousness – Based Management which consisted of 2 factors, Good Governance and Personal development by Transcendental Meditation Technic. The last part was conditions of implementation and success.

Keywords: Management, Good Governance, Consciousness, Model

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา บริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ให้ครบถ้วน 10 องค์ประกอบ เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ดังนี้ (1) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) (2) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) (3) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) (4) หลักการรับผิดชอบต่อ (Accountability) (5) หลักความโปร่งใส (Transparency) (6) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) (7) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) (8) หลักนิติธรรม (Rule of Law) (9) หลักความเสมอภาค (Equity) และ (10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)

สถาบันรัชต์ภาคย์เป็นสถาบันจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีองค์การภายในหลายหน่วยงาน มีการบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล ที่สามารถเทียบเคียงกันได้ทั้งภายในหน่วยงานเองและหน่วยงานภายนอก ซึ่งพบว่าในการบริหารจัดการของหน่วยงานในสถาบันรัชต์ภาคย์ ยังประสบปัญหา การใช้หลักธรรมาภิบาล บางประการ ในด้านกระบวนการ เช่น ปัญหาขาดการมีส่วนร่วม ขาดความเข้าใจในข้อกฎหมาย (หลักนิติธรรม) กระบวนการบริหารจัดการ ขาดความเชื่อมโยงในการประสานงานระหว่างผู้บริหารระดับหน่วยงานและผู้บริหารระดับสูง แต่ในส่วนที่เป็นจุดเด่นของสถาบัน คือ บุคลากรเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน มีคุณวุฒิ วิทยุฒิมีความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพ

ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพขององค์กรของสถาบันรัชต์ภาคย์ ดังกล่าว ได้มีการปลูกฝัง

รากฐานจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยมีหลักการสนับสนุนทางวิทยาศาสตร์ภูมิปัญญาสร้างสรรค์ ซึ่งใช้วิธีการปฏิบัติด้วยการฝึกปฏิบัติธรรมสมาธิ (Transcendental Meditation: TM) ตามแนวปรัชญาของ “มหาฤษชี มหะโยคี (Maharishi Mahesh Yogi)” ซึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์และนักการศึกษาที่ยิ่งใหญ่ที่มีการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งพบว่า ในระหว่างการฝึกสมาธิล่วงพ้น (Transcendental Meditation) องค์ประกอบทางความรู้สึกตอนต้น บางส่วนของสมองที่ตอบสนองต่อการเร้าถูกกระจายผ่านชั้นนอกของสมองได้กว้างขึ้น ซึ่งให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของสมองทั้งหมดต่อการเร้า นั้น การศึกษาที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน พัฒนาผู้รู้ ขบวนการไปรู้ และสิ่งที่ถูกรู้ ไปพร้อมกัน การพัฒนาการทำงานทั้งหมดของสมอง คือการให้ประสบการณ์ของการรวมเป็นหนึ่งเดียวกันของผู้รู้ ขบวนการไปรู้ และสิ่งที่ ถูกรู้ ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้ทั้งหมด (Total Knowledge) ขึ้นในระบบประสาทของผู้เรียนเองโดยตรง สถาบันรัชต์ภาคย์ จึงได้นำมาใช้ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของบุคลากร และนำมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาของหลักสูตร ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ของสถาบัน และเพื่อให้เกิดจิตสำนึกด้านธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการองค์การให้มีคุณภาพ ทำให้บังเกิดผลดีต่อองค์กรและบุคลากรเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อ (ราชวิกรม อาทิตย์ เจริญรัชต์ภาคย์, 2558) สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารตามหลักวิทยาศาสตร์ ที่ทำให้เกิดทฤษฎีการบริหารขึ้นมา โดยผู้บริหารมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานแต่ละอย่าง มีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุด ที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์

มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง (Frederick W. Taylor, 1991) การบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป ผู้บริหารทุกระดับจะต้องแสดงความสามารถในบริหารงานมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุด (วิจารณ์ พานิช, 2551)

ดังนั้น ในการบริหารจัดการสถาบันรัชต์ภาคย์ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล จึงควรจะมีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของสถาบัน และต้องเป็นวิธีการบริหารที่ดีที่สุด เพื่อให้ผู้บริหารหน่วยงานต่าง ๆ ของสถาบันรัชต์ภาคย์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการเชื่อมโยงกระบวนการดำเนินงานไปสู่ผลผลิต ได้แก่ นักศึกษาของสถาบัน อันเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

ผู้วิจัย เป็นบุคลากรรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนของสถาบันรัชต์ภาคย์ และในฐานะนักวิชาการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการบริหารจัดการด้านการพัฒนางานวิจัย เห็นความสำคัญของการบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาลอันมีรากฐานจากจิตสำนึก จึงได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐานของสถาบันรัชต์ภาคย์ เพื่อให้หน่วยงานของสถาบันมีรูปแบบการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึก เป็นฐานที่เหมาะสม ไปใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเกิดความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมในภารกิจด้านการจัดการศึกษา ตลอดจนงานการเผยแพร่ง

องค์ความรู้ด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารจัดการในวงวิชาการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐานของสถาบันรัชต์ภาคย์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐานของสถาบันรัชต์ภาคย์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานต่าง ๆ ของสถาบันรัชต์ภาคย์ ประกอบด้วย อธิการบดีหรือรองอธิการบดีฝ่ายบริหาร รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ประธานหลักสูตรหรือผู้รับผิดชอบ คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย หัวหน้าฝ่ายทะเบียนและวัดผล หัวหน้าฝ่ายบุคลากร และหัวหน้าฝ่ายการเงิน และอาจารย์ผู้สอน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยการใช้แบบเจาะจง (purposive sampling) ผู้ที่ทำหน้าที่บริหารหน่วยงานระดับต่าง ๆ ได้แก่ อธิการบดีหรือรองอธิการบดีฝ่ายบริหาร รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ประธานหลักสูตรหรือผู้รับผิดชอบ จำนวน 18 หลักสูตร (18 คน) คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย หัวหน้าฝ่ายทะเบียนและวัดผล หัวหน้าฝ่ายบุคลากร หัวหน้าฝ่ายการเงิน และอาจารย์ผู้สอนวิทยาศาสตร์แห่งภูมิปัญญาสร้างสรรค์ 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัย ใช้แนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. หลักการบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพ

1.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องของกับองค์ประกอบหลัก
ธรรมาภิบาล

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
กำหนดมาตรฐานคุณภาพให้สถานศึกษา
ระดับอุดมศึกษา บริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล
(Good Governance) ให้ครบถ้วน 10 องค์ประกอบ เพื่อ
การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ดังนี้
(1) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) (2) หลัก
ประสิทธิภาพ (Efficiency) (3)หลักการตอบสนอง
(Responsiveness) (4) หลักการรับผิดชอบ
(Accountability) (5)หลักความโปร่งใส (Transparency)
(6) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) (7) หลักการ
กระจายอำนาจ (Decentralization) (8) หลักนิติธรรม (Rule
of Law) (9) หลักความเสมอภาค (Equity) และ (10) หลัก
มุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) (สำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557)

1.2 แนวคิดการศึกษามีรากฐานจากจิตสำนึก
วิทยาศาสตร์แห่งภูมิปัญญาสร้างสรรค์

แนวคิดการศึกษามีรากฐานจากจิตสำนึก
เป็นองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์แห่งภูมิปัญญา
สร้างสรรค์ ที่พบว่า การศึกษามีรากฐานจากจิตสำนึก
(Transcendental Meditation: TM) โดยศึกษาถึงแหล่ง
ของภูมิปัญญาภายในของเอกบุคคล ธรรมชาติของจิต
ธรรมชาติของชีวิต ความก้าวหน้าและวิวัฒนาการของ
บุคคลในทุกด้าน เข้าสู่ความสมบูรณ์ของชีวิต
ขอบข่ายของภูมิปัญญา ขอบข่ายของชีวิต การ
แสดงออกของภูมิปัญญา ที่เรียกว่า “ภูมิปัญญา

สร้างสรรค์” ที่แสดงออกในชีวิตประจำวัน เทคนิค
การปฏิบัติ T.M. เพื่อนำภูมิปัญญาสร้างสรรค์ มาใช้ให้
เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหาร
การพัฒนาคุณภาพและการบริหารจัดการที่ดี การ
สร้างประโยชน์ต่อประเทศชาติ

1.3 แนวคิดการพัฒนาจิตสำนึกคุณภาพใน
การบริหาร (Quality Awareness) หมายถึง การที่
ผู้ปฏิบัติงานมีการรับรู้ถึงผลกระทบที่ได้จากการ
ปฏิบัติงาน หรือมีสติรู้ว่าจะขณะปฏิบัติงานนั้น ต้องให้
ความสำคัญกับคุณภาพอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สินค้า
หรือบริการที่ได้มีคุณภาพ หรือได้มาตรฐานตรงตามที่
กำหนดเอาไว้ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4
ส่วน ได้แก่ (1) ผู้บริหารระดับสูง (Top Management) คือ
ผู้ที่กำหนดทิศทางการดำเนินงานให้กับทุกคนในองค์กร
(2) หัวหน้างาน (Supervisor) คือ ผู้ที่มีหน้าที่สำคัญใน
การนำแผนงานต่าง ๆ ไปถ่ายทอดให้กับพนักงานระดับ
ปฏิบัติการได้ทราบ และนำไปปฏิบัติ (3) พนักงาน
ผู้ปฏิบัติงาน (Operation) คือ ผู้ที่หยิบ จับ หรือสัมผัสกับ
งานโดยตรง เพื่อแปรรูปวัตถุดิบให้กลายเป็นสินค้า ถือ
ได้ว่า พนักงานคือผู้กำหนดคุณภาพสินค้า หรือบริการ
ตัวจริง และ (4) สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Working
Environment)

2. แนวคิดการพัฒนารูปแบบ ใช้แนวคิดการ
บริหารตามความต้องการจำเป็น (priority needs
index) โดยศึกษาค่าความแตกต่างระหว่างสภาพ
ปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดย
หลักธรรมาภิบาล โดยใช้สูตร PNI Modified = I -
D/D (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550)

PNI แทน ค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับ
ความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I แทน ค่าเฉลี่ยตามสภาพที่พึงประสงค์ (Importance)

D แทน ค่าเฉลี่ยตามสภาพปัจจุบัน (Degree of Success)

แล้วจัดเรียงลำดับ ค่า PNI ตามรูปแบบการบริหารตามความสัมพันธ์ของค่า PNI ที่ระบุจากมากไปหาน้อย เพื่อกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน แสดงแผนภูมิภาพกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแผนภูมิภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน ในสถาบันรัชต์ภาคย์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5

ระดับ โดยทุกข้อ จะมีคำตอบ 2 สภาพ คือ สภาพปัจจุบันของการบริหารและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน มีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

5 หมายถึง ความเป็นจริงที่ตรงกับสภาพปัจจุบันมากที่สุดและสภาพในอนาคต ที่ต้องการให้เกิดขึ้นมากที่สุด

4 หมายถึง ความเป็นจริงที่ตรงกับสภาพปัจจุบันมากและสภาพในอนาคตที่ต้องการ ให้เกิดขึ้นมาก

3 หมายถึง ความเป็นจริงที่ตรงกับสภาพปัจจุบันปานกลาง และสภาพในอนาคต ที่ต้องการให้เกิดขึ้นปานกลาง

2 หมายถึง ความเป็นจริงที่ตรงกับสภาพปัจจุบันน้อยและสภาพในอนาคตที่ต้องการ ให้เกิดขึ้นน้อย

1 หมายถึง ความเป็นจริงที่ตรงกับสภาพปัจจุบันน้อยที่สุดและสภาพในอนาคตที่ต้องการให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด

การตรวจสอบ สอด คัดคุณภาพของแบบสอบถาม

นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิค IOC (Index of item Objective Congruence) หรือค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ ทำการคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00

1.2 ยกวางรูปแบบการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน โดยผู้วิจัย โดยการนำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1.1 มายกวางรูปแบบ

การตรวจสอบสอสอบคุณภาพของรูปแบบ

โดยนำยกวางรูปแบบฯ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยใช้เทคนิคการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งทำการประเมิน 2 รอบดังนี้

รอบที่ 1 นำยกวางรูปแบบ ฯ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ประเมิน แล้ววิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจาย และวิเคราะห์เนื้อหา

รอบที่ 2 นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาทบทวนโดยจัดประชุมสนทนากลุ่ม (focus group) แล้วสรุปผลการประเมินรูปแบบ ฯ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.3 ปรับปรุงรูปแบบฉบับสมบูรณ์ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐานของสถาบันรัชต์ภาคย์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ทุกประเด็น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา และบรรยายประกอบตาราง ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายข้อ จัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของการบริหาร โดยใช้วิธี

Modified Priority Needs Index (PNI Modified) (PNI: Priority Needs Index; Witkin & Altschuld, 1995 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน ในสถาบันรัชต์ภาคย์ พบว่า

สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.23$) รองลงมา การพัฒนาอาจารย์และบุคลากรให้มีจิตสำนึกที่ดีในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$) และการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$) รองลงมา การพัฒนาอาจารย์และบุคลากรให้มีจิตสำนึกที่ดีในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.51$) และการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$)

โดยมีความต้องการจำเป็นในการบริหารเป็นลำดับแรก คือ การพัฒนาอาจารย์และบุคลากรให้มีจิตสำนึกที่ดีในการจัดการศึกษา (PNI = 0.14)

2. รูปแบบการบริหารจัดการโดยหลักธรรมมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน ของสถาบันรัชต์ภาคย์ เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ชื่อรูปแบบ ใช้ชื่อ “รูปแบบการบริหารจัดการโดยหลักธรรมมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน ของสถาบันรัชต์ภาคย์”

ส่วนที่ 2 หลักการ แนวคิด และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ฯ

2.1 หลักการของรูปแบบ ฯ

1) เป็นรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมมาภิบาล ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

2) เป็นรูปแบบที่เน้นการบริหารที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิต

2.2 แนวคิดของรูปแบบ ฯ

1) รูปแบบการบริหารตามหลักธรรมมาภิบาล เป็นรูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผล

2) การบริหาร ประกอบด้วย การบริหารตามหลักธรรมมาภิบาล การพัฒนาอาจารย์และบุคลากรให้มีจิตสำนึกที่ดีในการจัดการศึกษา และการปฏิบัติปรมัตถ์สมาธิ (T.M.)

2.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ฯ

เพื่อบริหารจัดการศึกษา ให้บรรลุผลตามหลักธรรมมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐานสอดคล้องกับปรัชญา เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของสถาบันรัชต์ภาคย์

ส่วนที่ 3 การบริหารจัดการโดยหลักธรรมมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน ได้แก่

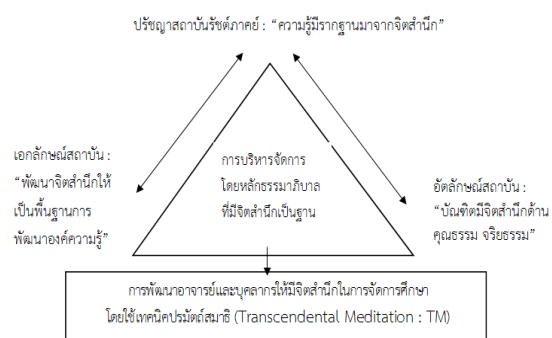
3.1 การบริหารโดยหลักธรรมมาภิบาล

3.2 การพัฒนาอาจารย์และบุคลากรให้มีจิตสำนึกโดยใช้เทคนิคปรมัตถ์สมาธิ

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ มีเงื่อนไข 3 ประการ ดังนี้

4.1 การเผยแพร่รูปแบบ

4.2 จัดทำคู่มือการบริหาร

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการโดยหลักธรรมมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐานของสถาบันรัชต์ภาคย์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นอภิปรายดังนี้

1. จากผลการวิจัย ที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการโดยหลักธรรมมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ส่วนในสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทำให้ทราบความต้องการจำเป็นในการบริหาร คือ ความต้องการในการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรให้มีจิตสำนึกที่ดีในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก สถาบันมีการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรให้มีจิตสำนึกที่ดี มีคุณธรรม มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการ โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถรับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารในการบริหารจัดการด้วย สอดคล้องกับโพชชัญญ์ สมแก้ว และคณะ (2554) ได้ทำการศึกษา

เรื่อง เพื่อส่งเสริมธรรมภิบาลในระดับท้องถิ่น กรณีศึกษาช่องทางทุจริตในระดับตำบล: ปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงโครงสร้างระดับท้องถิ่น พบว่า (1) หลักคุณธรรม (Ethics) เป็นการนำลักษณะทั่วไปของหลักคุณธรรมในการปลอดจากการทุจริตและทำผิดกฎหมาย ปลอดจากการทำผิดวินัย ปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพ/จรรยาบรรณ (2) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) ในกระบวนการให้ข้อมูลข่าวสาร รับฟังความคิดเห็นของประชาชน การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การพัฒนาความสามารถในการมีส่วนร่วม (3) หลักความโปร่งใส (Transparency) เป็นความโปร่งใสด้านโครงสร้าง ความโปร่งใสด้านการให้โทษ ความโปร่งใสด้านการเปิดเผยข้อมูล เป็นต้น จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัญหาจากแนวคิดของระบบสังคมตามกลไกของระบบทุนผูกขาดที่มีฐานะนำทางเศรษฐกิจและครอบงำสังคมชุมชนเกษตรกรรมไทย จึงเป็นตัวกำหนดกรอบคิดเชิงอำนาจ เป็นผลให้สังคมชุมชนเลือกสรรผู้มีฐานะนำทางเศรษฐกิจของชุมชนมาเป็นสมาชิกสภา และกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จึงส่งผลต่อรูปแบบการบริหารจัดการและการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปในรูปแบบของการบริหารจัดการแบบธุรกิจ ตามทักษะของผู้ได้รับการเลือกสรรด้วยความเชื่อมั่นว่าได้รับผลสำเร็จแล้ว และสามารถพิสูจน์ได้ ซึ่งการบริหารจัดการแบบธุรกิจ ไม่จำเป็นต้องรับหรือฟังความคิดเห็นที่หลากหลายให้เป็นเรื่องยากต่อการตัดสินใจ และเสียเวลาในการดำเนินการ

2. รูปแบบการบริหารจัดการโดยหลักธรรมภิบาล ที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน ของสถาบันรัชต์ภาคย์ เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปใช้อาจเนื่องมาจาก การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยยึดหลักแนวคิดการบริหารตามหลักธรรมภิบาลที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด ทั้ง 10 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความพร้อมรับผิด ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ที่สอดคล้องกับปรัชญา เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของสถาบันรัชต์ภาคย์ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตสำนึกของบุคลากรของสถาบันรัชต์ภาคย์ ทำให้การบริหารจัดการตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และนำไปสู่การบริหารที่บรรลุผล เพราะคนในองค์กรมีความเข้าใจในปรัชญา เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสถาบันเป็นอย่างดี สอดคล้องกับศรีพัชรา สิทธิกาจร แก้วพิจิตร (2552) พบว่า การใช้หลักธรรมภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา เอกชน การใช้หลักธรรมภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา เอกชน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ (1) หลักความรับผิดชอบ (2) หลักนิติธรรมและความเสมอภาค (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักความคุ้มค่า (5) หลักความมั่นคง (6) หลักการมีส่วนร่วม (7) หลักคุณธรรม และ (8) หลักการใช้อำนาจหน้าที่ 2. การใช้หลักธรรมภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา เอกชน โดยผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) เห็นว่า มีความเหมาะสม เป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับขอบข่ายการวิจัย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กมลลักษณ์ อินตียม (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักการบริหารจัดการที่ดี: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา พบว่า การบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลตำบลประกอบด้วย 10 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความพร้อมรับผิดชอบ ด้านองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรพัฒนานโยบายและแผนปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน ของสถาบันรัชต์ภาคย์ รวมทั้งมอบหมายผู้รับผิดชอบในการติดตามและประเมินผล และนำ

สารสนเทศมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนานโยบายให้มีประสิทธิภาพ

2. ควรจัดอบรมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผลการวิจัยเป็นฐานในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลที่มีจิตสำนึกเป็นฐาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แห่งภูมิปัญญาสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษากลุ่มเป้าหมายสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติ ที่เป็นเลิศ (Best Practice)

2. ควรมีการวิจัยการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยการใช้เทคนิคปรมาตถ์สมาธิ เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในการทำงาน โดยทำการวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กมลลักษณ์ อินตียม (2554). *ประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักการบริหารจัดการที่ดี: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา*. คุษภินิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- พิสณู พองศรี. (2550). *วิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พรอพเพอร์ตี้พรินท์ จำกัด.
- ไพฑูริย์ สมแก้ว และคณะ. (2554). *ธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่น กรณีศึกษาช่องทางทุจริตในระดับตำบล: ปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงโครงสร้างระดับท้องถิ่น*. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- สุวิมล ร่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศรีพัชรา ลิทธิกิจจร แก้วพิจิตร. (2552). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน*. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย.
สถาบันรัชต์ภาคย์. (2556). *คู่มืออาจารย์ที่ปรึกษา สถาบันรัชต์ภาคย์*. (เอกสารลำเนา)
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา .(2557). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557*. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- Cronbach, Lee Joseph. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. 3 rd.ed. New York: Harper and Row.
- Deming. (1986). *Out Of The Crisis*. Cambridge, Mass.: Massachusetts of Technology.
- Dheeraj Mehrotra.(2007). *Applying Total Quality Management In Academics*
(online).<http://www.isixsigma.com/library/content/c020626a.asp#about>. (17 กรกฎาคม 2558)

Name: Dr. Kesinee Chiwpreecha
Address: Bangkok
Education: Doctor of Philosophy Educational Administration
Work: Director Course Curriculum in The Master Education in Administration Program, Graduate School, Rajapark Institute.